

AZ EGÉSZSÉGÜGYI VILÁGSZERVEZET DOHÁNYZÁS-ELLENŐRZÉSI KERETEGYEZMÉNYE

A Dohányzás-ellenőrzési* Keretegyezmény (Framework Convention on Tobacco Control, röviden: FCTC) az első népegészségügyi témában létrejött nemzetközi megállapodás, melynek kidolgozását az Egészségügyi Világszervezet indította el és felügyelte. Az egyezmény irányt kíván mutatni a nemzeti dohányzásellenes politikák kidolgozásához, és kezelni kívánja a dohányzás visszaszorításának határokon átnyúló területeit (például a dohánytermékek vámmentes kereskedelme, reklámozása, stb.)

A Keretegyezmény szövegének kidolgozása az országok küldöttségeinek részvételével 1999. októberében kezdődött el és 2003. március 1-jén ért véget. Az EVSZ közgyűlése 2003. május 21-én fogadta el az egyezmény szövegét.

A Keretegyezmény célja, hogy „megvédje a jelen és jövő generációt a dohánytermékek fogyasztása és a passzív dohányzás megsemmisítő egészségügyi, szociális, környezeti és gazdasági hatásaitól.” A preambulumban rögzítették az államoknak azt a jogát, hogy prioritásként kezeljék lakosságuk egészségének védelmét a dohánytermékek és gyártóik, a dohányipari cégek okozta ártalommal szemben. A Keretegyezmény 2.1-es paragrafusa bátorítja a Feleket az egyezményben foglalt minimum követelményeknél szigorúbb intézkedések foganatosítására.

Az egyezmény főbb javaslatai a következők:

Reklám, promóció és szponzorálás (13. §)

Teljes körű tilalomra van szükség. Résztes Felek az egyezmény hatályba lépésétől számított 5 éven belül teljes tilalmat kell bevezessenek a dohánytermékek promóciójának minden formájára, beleértve a dohányipar általi szponzorálást is. A tilalom a közvetlen és a közvetett reklámra is vonatkozik. Az olyan országok, ahol az alkotmány nem teszi lehetővé a teljes tilalmat, a dohánytermékek promócióját, beleértve a határokon átnyúló formákat is alkotmányaik által megengedett mértékben kell, hogy korlátozzák.

Csomagolás és feliratozás (11. §)

Méretes egészségügyi figyelmeztető feliratokra van szükség. Az egyezmény szerint az egészségügyi figyelmeztető feliratok ideális esetben a csomagolás főoldalainak (a cigarettadozob első és hátsó oldala) legalább 50%-át kell, hogy elfoglalják. Feleknek az egyezmény hatályba lépésétől számított három éven belül olyan figyelmeztető feliratokat kell bevezessenek, melyek a főoldalak legalább 30%-át elfoglalják. A figyelmeztetések forgó rendszerben többféle üzenetet kell tartalmazzanak, ezek lehetnek képek és piktogramok is.

A félrevezető árujelzőket be kell tiltani. Az egyezmény hatályba lépését követő három éven belül be kell tiltani a félrevezető árujelzők alkalmazását. Azok a cigaretták, amelyek többek között „light” (enyhe), „low tar” (alacsony kátránytartalmú) vagy „mild” (enyhe) feliratokat tartalmaznak, éppen olyan veszélyesek, mint a „normális” változatok. Ezek az árujelzők félrevezetik és megtévesztik a fogyasztókat azt sugallva, hogy e termékek fogyasztása kisebb egészségügyi kockázattal jár.

Passzív dohányzás (8. §)

Nemdohányzók számára munkahelyeken, tömegközlekedési eszközökön és zárt közterületeken védelmet kell biztosítani a dohányfüst egészségkárosító hatásaival szemben. Az egyezmény elfogadja mindazokat a tudományos bizonyítékokat, melyek szerint a dohányfüst halált, betegséget és munkaképtelenséget okoz. Ezért a Keretegyezmény kötelezi a Feleket, hogy biztosítsák a nemdohányzók hatékony védelmét a dohányfüst általaival szemben minden munkahelyen, közterületen és fedett, a nagyközönség által látogatott helyeken. A tudományos kutatások szerint csak a teljes dohányzási tilalom biztosítja a nemdohányzók megfelelő védelmét a passzív dohányzás egészségkárosító hatásaival szemben.

Csempészet (15. §)

A dohánytermékek csempészete ellen fel kell lépni. A lehetséges intézkedések magukba foglalják

* A Dohányzásellenes Keretegyezmény szintén gyakran használt név.

AZ EGÉSZSÉGÜGYI VILÁGSZERVEZET DOHÁNYZÁS-ELLENŐRZÉSI KERETEGYEZMÉNYE

a dohánytermékek csomagolásának olyan megjelölését, mely egyaránt jelzi a gyártás és a felhasználás helyét. Az egyezmény összefogást szorgalmaz a csempészet visszaszorítása és a csempészekkel szembeni jogi fellépés érdekében.

Adózás és adómentes (duty-free) kereskedelem (6. §)

A dohánytermékek adójának emelése javasolt. Az egyezmény szövege hangsúlyozza, hogy „a Felek a dohánytermékeket érintő adó- és árpolitikájukban figyelembe kell, hogy vegyék a dohányzás visszaszorításával kapcsolatos nemzeti egészségcélakat”. Az egyezmény megállapítja, hogy az adótartalom növelését követő áremelkedés „hatékony és fontos intézkedés a dohánytermékek fogyasztásának visszaszorítása érdekében a lakosság különböző célcsoportjaiban, különösen a fiatalok esetén.”

Az adó/vámmentes (duty-free) kereskedelmet vissza kell szorítani. Felek megtilthatják vagy korlátozhatják a dohánytermékek adómentes árusítását.

Termékszabályozás és a hatóanyag-tartalom felfedése (9. és 10. §)

A dohánytermékek összetételét szabályozni kell. Az egyezmény szerint olyan irányelveket kell kidolgozni, melyek segítik Feleket abban, hogy nemzeti szinten szabályozzák a dohánytermékek összetételét.

Az összetevőket fel kell fedni. Felek igényelhetik a gyártóktól, hogy felfedjék termékeik összetevőinek teljes listáját.

Jogi fellépés, termékfelelősség (4. 5. és 9. §)

A jogi fellépést, mint a dohányzás visszaszorításának egyik eszközét bátorítani kell. Az egyezmény elismeri, hogy a jogi fellépés (például a dohánytermékeket gyártó cégek ellen indított termékfelelősségi perek) egy átfogó dohányzásellenes intézkedéscsomag fontos eleme. Felek együttműködnek a dohányzással kapcsolatos jogi fellépésben.

Az egyezmény ellenőrzése, felügyelete (23. §)

A Felek konferenciája biztosítja az egyezmény felügyeletét. A Keretegyezmény létrehozza a Felek konferenciáját, mely az egyezmény hatályba lépését követően egy éven belül ül össze. A konferencia nyomon követi az egyezmény végrehajtását, protokollokat, mellékleteket és változtatásokat fogadhat el.

Finanszírozás (26. §)

Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy előmozdítják a dohányzás világméretű visszaszorítása pénzügyi hátterének biztosítását. Felek egyetértenek abban, hogy forrásokat kell mobilizálni a fejlődő országokban és a demokratikus átmenetet választó országokban zajló dohányzásellenes akciók támogatásához. Ezek származhatnak regionális és nemzetközi kormányközi szervezetektől vagy más állami és magán-finanszírozóktól.

A fentiekén kívül részes Felek célul tűzhetik ki a következőket:

- Létrehoznak és működtetnek egy, a dohányzás visszaszorítását célzó nemzeti koordinációs mechanizmust vagy fókuszpontot. (5. §)
- A dohányzásról leszokást segítő szolgáltatásokat nemzeti egészségügyi programjaik részévé teszik. (14. §)
- Megtiltják az ingyenes dohánytermék-minták osztogatását. (16. §)
- Előmozdítják a civil szervezetek részvételét a nemzeti dohányzásellenes programok kidolgozásában. (12. §)
- Megtiltják a dohánytermékek kiszolgálását 18 év-nél fiatalabbak számára. (16. §)

A Keretegyezmény a negyvenedik ratifikációs dokumentum elhelyezését követő kilencvenedik napon lép hatályba. (36. §)

A Keretegyezmény szövege magyar nyelven a http://www.filter.tobinfo.org/legislation/framework/text/fctc_magyar.doc olvasható.